

MARIJA ZNIKA*

MAJA ZNIKA

*Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
marija.znika@gmail.com
maja.znika@outlook.com

NEKE ZAMJEDBE UZ SINTAKSU IMENA

Predmet su ovoga rada sastavnice višerječnih imenskih formula – osobna imena i ojkonomi – popraćene odredbama, prije svega atributima, te mjesto atributa u tim formulama u odnosu na imensku sastavnicu. Analiziraju se sintaktički relevantna obilježja imena i njihovih nositelja.

1. Imenice kao imena i njihova svojstva

Imenice kao vrsta riječi obuhvaćaju opće imenice i vlastite imenice (jedno-riječna imena). Opće imenice imaju značenje i obilježja po kojima se jedna imenica razlikuje od druge. Ona su im inherentna i virtualna, a u komunikaciji se aktualiziraju bilo uvrštavanjem kakve odredbe uz njih bilo kontekstom. Imenica i njezina odredba mogu biti predmetom sintaktičkoga istraživanja s obzirom na vrstu odredbe, mjesto odredbe i sl.

Ime nema leksičkoga značenja nego ima zadaću identificirati svojega nositelja.¹ Prototipno je za imena da se odnose na jedan pojedinačni denotat.² Tomu su cilju služila i služe različita sredstva. Gledano na sintaktičkoj razini, tomu služe one sintaktičke jedinice (atribut, apozicija) koje mogu biti sastavnice svih sintaktičkih kategorija, ako su te kategorije izrečene prikladnom riječju: imenicom, imeničkom zamjenicom ili poimeničenom riječju. U ovome ćemo se radu zadržati pretežno na odnosu jedne od takvih kategorija – na atributu – i njegovu odnosu s imenom uz koje se uvrštava u (antroponimijsku ili toponimijsku) imensku formulu.

¹ Takvu ulogu imenu nalaže i zakon – usp. *Zakon o osobnom imenu* (NN, 118/12), čl. 1., st. 2. O referencijalnosti imena usp. Silić – Pranjković (2005: 355).

² Bilo da je taj predmet osoba, životinja ili stvar. Skupne predmete, društva ili narode izostavljamo iz ove analize. Usp.: Frančić (1994: 31–65), Šimunović (1995), Vodanović (2005: 201–216, posebno 203), Wimmer (1973), Samardžija (1998: 66–67) i Simeon (1969).

Kada govorimo o imenima, valja znati koja su njihova sintaktički relevantna semantička obilježja. Kao imenice, (jednorječna) imena u opreci su s općim imenicama, apstraktna su i nisu brojiva. Ne mogu imati obilježja ni [živo] ni [ljudsko]. Imaju ova obilježja:

[+ vlastito]

U novom broju donosimo prikaz aktivnosti Martina Kukca.

Ime se doduše može apelativizirati postajući eponimom koji se piše malim početnim slovom, uz moguću fonološku prilagodbu ako je riječ o posuđenici. To je slučaj u primjeru *King Camp Gillette izumio je novu vrstu britvice, žilet.*

[+ apstraktno]

Juraj je najplodnija imenska osnova u hrvatskome jeziku.

To je jedan od slučajeva u kojemu se osobno ime i nositelj osobnoga imena kategorijalno razlikuju. Valja naglasiti kako je nositelj imena **konkretan**, kao u primjeru *Asteroid 4942 Munroe nazvan je prema američkom strip-crtiču Randallu Munroeu.*

[- brojivo]

Već dugo gledam kroz maglu, no Kleka nema na vidiku.

Prijašnjom analizom utvrdili smo da ime izriče samo jediničnost, pa mu stoga odgovara gramem jednina i obilježje [- brojivo]. U protivnom je došlo do značenjskoga pomaka, kao u primjeru gdje je riječ o metonimiji: *Hoće li tržište prihvatiti nove Mazde, ostaje za vidjeti.*

[± živo]

Na dan kad je rođen Jakov, sahranili smo gospu Tereziju.

Apstraktno ime samo po sebi ne može imati obilježje [+ živo]. Obilježja [+ živo] kao i [- živo] vezana su uz nositelja imena i njegov položaj u stvarnosti. Valja napomenuti kako između takvih [+ živo] i [- živo] ponekad izostaje razlika u izrazu, npr. u akuzativu jednine. Zašto? Obilježje [+ živo] stoji uz imenice čak i kad one označuju preminule osobe, npr. imenice tipa *mrtvac*, *pokojnik*, jer se značenje tih imenica može opisati kao 'mrtav čovjek'. Jednom pridijeljena jezična život tim imenicama ne potire se ni onda kada zbiljska život prestane, kada nositelji preminu, što se vidi iz njihova oblika akuzativa koji je jednak genitivu, kao i u drugih imenica kojima se označuje što živo. Stoga: *Gledam mrtvacu.* (Ajd) – *Gledam čovjeka.* (Ajd).

[± ljudsko]

Očekuje se da će se papa Franjo obratiti okupljenima.

Sposobnost imena da jednoznačno određuju svoje nositelje može biti primijenjena na mnoge elemente čovjekova okoliša. Nositeljem imena tako može, uz čovjeka, postati i drugo živo biće, npr. životinja (*Floki je njegov vjerni pas*). Ime može biti nadjenuto neživom predmetu, npr. brodu (*Očekuje se porinuce »Jozefine«*), umjetničkomu djelu (*»Mata Hari« nastaje 1931.*), nebeskomu tijelu (*Zbog svjetlosnoga zagađenja ne vidi se Venera*).

[+ određeno]

Pomogao mi je dobri susjed Bero.

Tu kategoriju držimo najvažnijom kategorijom imena. O pridjevu kao atributu i sredstvu za izricanje te kategorije, kojemu mjesto u rečenici otvara ime, detaljnije se govori u drugome dijelu ovoga rada.

2. Atribucija i imena

2.1. Ako je zadaća atributa da od mogućih inherentnih obilježja opće imenice, sadržanih u njezinu pojmu, a razabirljivih iz njezina leksičkog značenja, aktualizacijom istakne za određenu situaciju neko bitno obilježje te imenice, u čemu se sastoji zadaća atributa uz ime? To više što, kako se zna, ime nema leksičkoga značenja poput opće imenice, nego ima samo onomastičko značenje. A to se onomastičko značenje iscrpljuje u mogućnosti identifikacije imenom označenoga referenta.

2.2. Leksičko značenje neke riječi, npr. opće imenice *kugla*, odražava njezino bitno, inherentno svojstvo, a to je okruglost. Po njemu se *kugla* prepoznaje kao *kugla*, ono *kuglu* čini *kuglom*. Promatrano u semantičkome trokutu, od izraza *kugla* ide se prema pojmu *kugla* i preko njega dolazi do referenta – u ovome slučaju do predmeta *kugla*, a ne ide se izravno od izraza na referent. Riječ *kugla* koja označuje referent *kugla* ima uz invarijantna svojstva i varijantna svojstva koja tu *kuglu* mogu definirati s obzirom na tvar od koje je *kugla* načinjena, njezinu boju, namjenu i sl. Za razliku od opće imenice tipa *kugla*, ime ne prolazi u semantičkome trokutu sve tri vršne točke: ono od izraza ne ide preko pojma (koji sadržava za imenicu bitna inherentna svojstva) na referent, nego ide izravno na referent. Uz nedostatak značenja, u tome se ime bitno razlikuje od općih imenica. Po tome pridjev uvršten kao atribut uz ime ne može izražavati koje od invarijantnih obilježja imena jer ih ono nema. Pridjev kao atribut može samo istaknuti koje od obilježja **nositelja** nekoga imena po kojemu se jedan nositelj imena razlikuje od drugoga nositelja toga istog imena i time omogućiti identifikaciju nositelja imena, a uz

to kao pridjev uspostaviti odnos sročnosti s imenom uz koje je uvršten.³ O tome v. Pranjaković (2000: 25–33).

2.3. Prisjetimo se nekih povijesnih osoba kojih antroponimijske formule sadržavaju atribute: *Karlo Veliki, Ivan Grozni, Aleksandar Makedonski, Ljudevit Posavski, Leonardo da Vinci, Rikard Lavljeg Srca, (sv.) Ivan od Križa, Benedikt XVI.*⁴ Funkciju pridjevka⁵ uz imena imali su, kako vidimo, ne samo pridjevi i pridjevne riječi (ovdje i redni broj) nego i prijedložni izrazi, dakle oni oblici koji se i danas uvrštavaju uz imena kao njihove bliže odredbe. Promatramo li navedene antroponimijske formule, uočavamo ova bitna obilježja:

- pridjev kao atribut stoji iza osobnoga imena u antroponimijskoj formuli – i opisni i odnosni pridjevi sročni⁶ su s osobnim imenom, pri čemu je opisni pridjev u određenome⁷ obliku
- prijedložni izraz stoji iza osobnoga imena u antroponimijskoj formuli i nije morfemski sročan s njime
- padežni izraz stoji iza osobnoga imena u antroponimijskoj formuli, a određenost padežnoga izraza nije morfemski razvidna.

Postpozicija atributa tipična je za razdoblje u kojemu se pridjevima kao atributima izričala osobina nositelja imena uz koje je dolazio.⁸ Antepozicija pridjeva

³ Nesamostalnost pridjeva kao vrste riječi ogleda se i u činjenici da ne samo da ne mogu samostalno dolaziti u rečenici, da se, dakle, moraju uvrštavati uz druge riječi, ovdje uz imena, te uskladiti s njihovim gramatičkim kategorijama, dakle i gramatičkim kategorijama imenskih riječi (rodnom, brojem, padežom) nego i u tome da je imenica nositelj svojstava koje pridjev samo može izraziti pa tako i svojstvo određenosti. Imenica ga nosi, a pridjev ga po mogućnosti pokazuje (Znika 2002: 121).

Pridjev se ne može uskladiti s osobnim imenima tipa *Karmen, Ines* koja su preuzeta iz jezika u kojima padeži nemaju oblikom izražene zasebne morfeme pa u hrvatskome jeziku pridjev uvršten kao atribut pokazuje padež imena: *malu Karmen*.

⁴ Rimski biskup po izboru na vrhovnu funkciju uzima novo ime – npr. *Benedikt XVI.* – koje se otada navodi češće no njegovo rodno (krsno) ime – *Joseph Alois Ratzinger*. Slični primjeri promjene imena mogu se pronaći u religijskim tradicijama diljem svijeta (usp. imena nekih svetaca, imena osoba koje ulaze u neke crkvene redove u kršćanstvu i *dharm*-imena u budizmu) te usporediti sa ženidbenim obrednim praksama koje su povod za promjenu prezimena.

⁵ Pridjevak je onomastički termin za označavanje dodatka osobnomu imenu u doprezimensko-me razdoblju (Frančić 2002: 12). U navedenim je primjerima *Benedikt XVI.* iznimkom. On slijedi običaj imenovanja papa istoga imena.

⁶ Danas je ovjeren pridjevski oblik muškoga roda koji se upotrebljava i za ženske nositeljice prezimena. Rijetki su povijesni primjeri tzv. ženskih prezimena u kojima je potpuno očuvana sročnost – *Katarina Zrinska, Dora Krupićeva, Giga Barićeva*. Potpuniji prikaz donosi Šimunović (2008: 45–51).

⁷ Neovjeren je pridjev u neodređenome obliku kao sastavnica imena: *Karlo Velik.

⁸ Govoreći o redosljedu sastavnica u apozitivnoj sintagmi, I. Marković zaključuje: »U hrvatskim apozitivnim sintagmama desna opća imenica modificira lijevu. (...) Nizanje imenica unutar apozitivne sintagme *udesno* sve više povećava sadržaj pojma iskazana prvom imenicom i sve mu više smanjuje opseg« (Marković 2008: 123). On nastavlja dalje: »... držim da bi na taj način va-

kao atributa kao sastavnice antroponimijske formule nije ovjerena, čak i da pišemo *Veliki Karlo,⁹ a nije ovjerena ni antepozicija padežnoga i prijedložnoga izraza: **Lavljeg Srca Rikard*, *od Križa Ivan. Ovjereno je kao antroponimijska formula samo i jedino: *Karlo Veliki, Rikard Lavljeg Srca, Ivan od Križa*. Osobno ime *Karlo* jest prvotno i u početku dostatno identificira svojega nositelja. Dodatnom odredbom *Veliki* izdvaja ga se od svih drugih nositelja toga imena. Ostaje za raspravu možemo li te pridjeve kao attribute uz takva imena promatrati kao poimeničene pridjeve.¹⁰

Bitno je još nešto, a to je da je pridjev kao atribut u određenome obliku i da je kao atribut sročan s imenom uz koje stoji u antroponimijskoj formuli: *Karlo Veliki, Karla Velikoga, Karlu Velikomu...* Sročnost je jedno od bitnih obilježja pridjevnih riječi¹¹ koje se uvrštavaju kao atributi uz imena. Primjeri kao *Aleksandar Makedonski, Ljudevit Posavski* naizgled kao da demantiraju tvrdnju o nužnosti da pridjev jednoznačno oblikom izriče određenost. No riječ je o pridjevima koji mogu imati glasovno isti sastav, ali se razlikuju naglaskom, pa sadržavaju i određenost i neodređenost.¹² O tome v. Katičić (1986: 385–386). Da izriču neodređenost, posvjedočuje njihova sintaktička pozicija – mogućnost da budu dijelovi imenskoga predikata: *Duhan je makedonski*. Naime pozicija predikatnoga imena u hrvatskome standardnom jeziku, kad je riječ o pridjevima, zadana je: zahtijeva

---

ljalo tumačiti i imenske sintagme s poimeničenim pridjevom ili brojem u postpoziciji, primjerice *Petar Veliki, Katarina Druga*.« U bilješki dodaje: »Tada postponiranost pridjeva ne bi bila odklon od osnovnoga pravila redosljeda pridjeva i imenice, nego bi se poimeničeni leksem vladao upravo onako kako se vlada desna imenica u apozitivnoj sintagmi. Stoga ne čudi da su i nadimci u hrvatskome postponirani – to nije slučajno, nego je to njihovo prirodno sintaktičko mjesto« (Marković 2008: 125).

⁹ Izraz *Veliki Karlo* opisivalo bi *Karla* s obzirom na njegovu eventualnu fizičku veličinu i bio bi u opreci s *Mali Karlo* (koji povijesno nije poznat kao ime), ali ga ne bi identificiralo kao pojedinca, kao jednu povijesno poznatu osobu. Pokušamo li načiniti ishodišne rečenice od rečenice *To je Karlo Veliki*, nećemo *Veliki* moći opisivati onako kako se opisuje određenost pridjevnih oblika opisnih pridjeva jer je riječ o obliku koji stoji za prezime. Opisati možemo samo primjer *To je veliki Karlo*, u kojemu ćemo moći rastaviti neodređenost i određenost (velik + onaj).

¹⁰ Ako ih promatramo kao poimeničene pridjeve, onda imamo ponešto drukčiji sintaktički odnos vrlo sličan onomu odnosu u imenica.

¹¹ Upravo jer je sastavnica imena, u kojemu jednom osobinom identificira nositelja imena, pridjev nema mogućnost stupnjevanja. Stupnjevanje se smatra jednim od bitnih obilježja pridjeva, dok drugi to obilježje osporavaju zbog morfoloških ili semantičkih blokada (Marković 2010: 130). U tradicionalnoj se ipak antroponimijskoj formuli oblici *Stariji/Mlađi* učestalo koriste za označavanje srodstva. Valja naglasiti kako to nisu komparativi pridjeva u užemu smislu riječi jer nisu dijelom poredbene paradigme koja uključuje pozitiv i superlativ kao krajnje stupnjeve, već međusobno stoji u odnosu opreke te su analogni opreci otac/sin (npr. *Velimir Deželić st. : Alexandre Dumas st.*). O bitnosti svojstva izrečenoga pridjevom za identifikaciju imenice, mogućnosti njegove modifikacije i njegovu mjestu govori se s kognitivnoga aspekta u Belaj – Tanacković Faletar (2014: 123).

¹² I. Marković (2012: 304) ne govori o određenome i neodređenome pridjevnom vidu nego o deklinacijskoj vrsti, o tipu deklinacije.

da pridjevi izriču neodređenost: jedni i morfemski, dakle i posebnim izrazom te uz to vezanim sadržajem, drugi samo istolikim izrazom za oba sadržaja – i određenost i neodređenost. Morfemski ne mogu nikako izražavati samo određenost odnosni pridjevi na *-ski, -čki, -ški, -nji, -ji...* te posvojni pridjevi na *-ov, -ev, -in*. Pridjev *makedonski* odnosni je pridjev koji nikako ne može posebnim oblikom izražavati neodređenost. No za funkciju identifikacije imena neodređenost pridjevu tipa *makedonski* i ne treba. Tu je upravo određen oblik pridjeva (ili pridjev koji izriče određenost neovisno o izrazu) upravo prikladno identifikacijsko sredstvo čak i kad se eventualna promjena naglasaka ne bilježi, a zanaglasna dužina na pridjevu ne bilježi i ne izgovara.

Sročnost se nikako ne može uspostaviti između osobnoga imena i pridjeva u primjeru tipa *sv. Ivan od Križa* jer u tome primjeru prijedložni izraz *od Križa* ima funkciju atributa kao bliže odredbe osobnoga imena, a u primjeru *Rikard Lavljeg Srca* tu ulogu ima padežni izraz *Lavljeg Srca*. Određenost je zacijelo sadržana u atributima uz navedena dva imena, bilo da su izrečeni prijedložnim ili padežnim izrazom, jer nositelje tih antroponimijskih formula možemo i nakon dosta stoljeća jednoznačno identificirati.

3. O imenovanju osoba i zemljopisnih objekata

3.1. Povijesni razvoj pokazuje da su prije uvođenja tzv. (osobno)imensko-prezimenske formule (Šimunović 1995: 315–330, Frančić 1996: 17–36, Frančić 2002: 13), dakle prije uvođenja prezimena uz osobno ime, identifikaciji nositelja osobnoga imena služila različita sredstva, ponajprije pridjevci različitih tipova, da bi se nositelja imena moglo jednoznačno identificirati. Nisu bili stalni i nisu se nasljeđivali. Kronologija nastanka prezimena i vrste pridjevaka detaljno se navode u literaturi (Frančić 2002: 12–13, Šimunović 2008: 28–32, 135–147). Ovdje tek bitna naznaka. Povijesni razvoj prezimena nije bio u svim dijelovima Europe istodoban, ali je polovicom 16. stoljeća odluka Tridentskoga sabora (1545. – 1563.) o obvezatnome vođenju matičnih knjiga ubrzala ustaljivanje prezimena, a zakonom propisana postala su 1780-ih kada je imensko-prezimenska formula ozakonjena tzv. jozefinskim patentom. I redosljed navođenja osobnoga imena prije prezimena u nas pokazuje da je osobno ime bilo prvo, a prezime je došlo poslije.¹³ Novost je što je prezime od tada, stalno, nasljedno i, u načelu, nepromjenljivo.¹⁴

---

¹³ Patronimi su česti u mnogim jezicima, npr. u ruskome (Fjodor *Mihajlovič* Dostojevski).

¹⁴ U Republici Hrvatskoj na snazi je *Zakon o osobnom imenu* koji određuje da se osobno ime sastoji od potencijalno višerječnoga osobnog imena i prezimena. Izvan snage stavljena je starija zakonska odredba koja broj sastavnica imena, odnosno prezimena, ograničava na dvije, odnosno ukupno najviše četiri (usp. *Zakon o osobnom imenu*, NN, 118/12 i NN, 69/92). Valja napomenuti kako u Hrvatskoj ne postoji tzv. registar odobrenih imena koji je na snazi u nekim državama,

Sintaktički se ime, bilo ono sastavljeno od jedne riječi – *Ivan* – ili npr. od dviju riječi – *Ana Marija, Ivan Domagoj* – promatra kao jedna jedinica. U rečenici se imenu u temeljnome značenju otvara mjesto subjekta, objekta, priložne oznake društva, predikatnoga imena.

Na kraju djela Romeo odabire smrt s Julijom radije no život bez nje.

Cicerona je života koštalo suprotstavljanje Oktavijanu.

Predsjednik je bio John Fitzgerald Kennedy.

Postoji li potreba za dodatnim odredbama uz ime i prezime, one, kako navodi P. Šimunović (1997: 312), stoje iza imena i prezimena: *Rikard Katalinić Jerešov, Viktor Car Emin*. Takve odredbe mogu, ali ne moraju, biti dio antroponimijske formule. Osobnoimensko-prezimenska formula funkcionira uglavnom u službenoj komunikaciji, a pokatkad u neslužbenoj komunikaciji ni ona nije dostatna, osobito u malim zatvorenim sredinama gdje je više nositelja istoga imena i prezimena. Tada se pomoć traži u dodatnim odredbama uz ime, atributima ili apozicijama, bilo da se njima izriče kakva specifična osobina, odnosno položaj nositelja (*mladi, stari... sin*), bilo da mu se pridaje obiteljski nadimak i tako ga se identificira: *Stjepan Sirnjakov* (prezime *Petrović*), *Adam Lugarov* (prezime *Opančar*). U manjim, zatvorenim sredinama prezime uglavnom i nije u uporabi, nego mještanima uz osobno ime služe obiteljski nadimci kao sredstva identifikacije nositelja imena.

3.2. Za orijentaciju u prostoru i za učinkovitu jednoznačnu komunikaciju služe toponimi – imena zemljopisnih objekata.

Uvrštavanje atributa u toponimijske formule vrlo je čest i uspješan način identifikacije naselja: *Novi Vinodolski, Novi Zagreb, Hrvatska Kostajnica, Podravski Podgajci, Posavski Podgajci, Lijeve Štefanki, Desne Štefanki, Islam Latinski*,¹⁵ *Biograd na Moru, Sveta Marija*. Zamjećujemo u tim imenima neka zajednička obilježja:

- opisni pridjev kao atribut (bliža odrednica), tj. član diferencijacije u toponimijskoj formuli uglavnom stoji ispred člana identifikacije,¹⁶ u određenome je obliku i sročan s njim – dok odnosni pridjevi izriču određenost, premda se ona iz njihova jednolika oblika morfološki ne razabire
- prijedložni izraz (član diferencijacije) kao atribut uz član identifikacije u toponimijskoj formuli ne može morfemski izražavati ni sročnost ni određenost, ali je dostatno sredstvo za identifikaciju zemljopisnoga objekta

---

npr. na Islandu.

¹⁵ To ime odstupa od uobičajenoga redosljeda sastavnica u toponimiji, a slijedi redosljed sastavnica antroponimijske formule s atributom tipa *Karlo Veliki*.

¹⁶ O terminima »član identifikacije« i »član diferencijacije« v. Šimunović (1986: 215).

- prijedložni izraz (član diferencijacije) nije morfološki sročan s članom identifikacije te stoji iza njega.¹⁷

Zanimljivo je primijetiti razliku u redu riječi u poretku sastavnica antroponimijske formule (*Karlo Veliki*, *Giga Barićeva*) gdje je osobno ime glava sintagme. Tako je ime glava sintagme i u primjeru navedenih višerječnih ojkonima (tip: *Hrvatska Kostajnica*), samo što je pridjevna odrednica na „svojemu sintaktičkom mjestu“ – ispred imenice.

4. Zaključak

Značenjska raščlamba imena pokazuje da ona nemaju leksičkoga značenja i po tome se bitno razlikuju od općih imenica. Budući da su atributi sastavnice imeničkih sintagmi i višerječnih imenskih formula, postavlja se pitanje kakva je njihova uloga u tim formulama. U vremenu osobnoimensko-pridjevačkih formula dodatne su odredbe (pridjevci) služile preciznijoj identifikaciji pojedinca. Odredbe su se razlikovale oblikom i strukturom: pridjev + redni broj, prijedložni izraz, padežni izraz. Neki od tih oblika i morfemski su sročni s imenom uz koje stoje i izražavaju njegovu određenost, a drugi nisu sročni, a ni određenost ne mogu izraziti morfemski, ali ju sadržavaju u svojemu jednom obliku. Konstatira se postpozicija takvih odredaba. Nakon uvođenja obvezatne osobnoimensko-prezimenske formule takve odredbe imaju uglavnom funkciju dodatne odredbe uz osobno ime radi precizne identifikacije nositelja, posebice kad je riječ o više nositelja istoga imena. Prezimenska se sastavnica u novonastaloj antroponimijskoj formuli razlikuje od pridjevačke sastavnice u antroponimijskoj formuli pretprezimenskoga razdoblja po svojoj stalnosti, naljednosti, nepromjenjivosti i zakonskoj obvezatnosti.

Analiza imena i njihovih odredaba u obliku atributa pokazuje da se ta imena svojim sintaktički relevantnim semantičkim obilježjima bitno razlikuju od sintaktički relevantnih semantičkih obilježja svojih nositelja. Imena su prije svega apstraktna, k tome i nebrojiva jer se uvijek pridaju izdvojenomu denotatu, bio on osoba ili stvar, dok su njihovi nositelji brojivi, bilo da su živi ili neživi.

---

¹⁷ Tako bi se sintaktički ponašali i padežni izrazi kao sastavnice imena.

Literatura

- BELAJ, BRANIMIR; TANACKOVIĆ FALETAR, GORAN. 2014. *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika*, knjiga prva: *Imenska sintagma i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput.
- FRANČIĆ, ANĐELA. 1994. Međimurski obiteljski nadimci. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 20, Zagreb, 31–65.
- FRANČIĆ, ANĐELA. 1996. Pregled mijena imenske formule i osobnog imena u njoj (na primjerima iz međimurske antroponimije). *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 22, Zagreb, 17–36.
- FRANČIĆ, ANĐELA. 2002. *Međimurska prezimena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- KATIČIĆ, RADOSLAV. 1986. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika. Nacrt za gramatiku*. Zagreb: JAZU – Globus.
- MARKOVIĆ, IVAN. 2010. *Uvod u pridjev*. Zagreb: Disput.
- MARKOVIĆ, IVAN. 2012. *Uvod u jezičnu morfologiju*. Zagreb: Disput.
- MARKOVIĆ, IVAN. 2008. Hrvatska apozitivna sintagma i sintaksa imena. *Folia onomastica Croatica*, 17, Zagreb, 119–137.
- PRANJKOVIĆ, IVO. 2004. Kategorijalna svojstva imenskih riječi. *Zbornik radova Zagrebačke slavističke škole 2003*. Zagreb: FF press.
- SAMARDŽIJA, MARKO. 1998. *Hrvatski jezik IV. Udžbenik za IV. razred gimnazije*. Zagreb: Školska knjiga.
- SIMEON, RIKARD. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.
- SILIĆ, JOSIP; PRANJKOVIĆ, IVO. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1995. *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Zagreb: Golden marketing.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1997. *Hrvatski leksikon*. Zagreb: Naklada Leksikon d. o. o.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2008. *Hrvatska u prezimenima*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- VODANOVIĆ, BARBARA. 2005. Osobna imena na Pašmanu. *Folia onomastica Croatica*, 14, Zagreb, 201–216.
- WIMMER, REINER. 1973. *Der Eigename im Deutschen. Ein Beitrag zu seiner linguistischen Beschreibung*. Tübingen: Niemeyer.
- ZAKON O OSOBNOM IMENU (NN, 69/92). 1992. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/257318.html> (14. 1. 2015.)
- ZAKON O OSOBNOM IMENU (NN, 118/12). 2012. <http://www.zakon.hr/z/43/Zakon-o-osobnom-imenu> (13. 1. 2015.)

ZNIKA, MARIJA. 2002. *Kategorija brojivosti u hrvatskom jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

ZNIKA, MARIJA; ZNIKA, MAJA. 2006. Vlastito ime i brojivost. *Folia onomastica Croatica*, 12–13, Zagreb, 573–578.

Some Remarks on Syntax of Names

Summary

Since names lack the lexical structure of appellatives, their linguistic function is to identify a bearer denoted by his/her name. Before surnames were introduced, the same purpose was fulfilled by by-names, then surnames, and additional determinatives in cases of multiple bearers of the same name (or surname). This paper undertakes syntactical analysis of such determinatives, treating them as attributes of different type and/or composition (i.e. adjective, ordinal numeral, case expression, prepositional expression), further classifiable by place they occupy next to a name. Syntactically relevant features of names are also discussed. The paper also distinguishes between the proper name and the bearer of the proper name, the difference between the two is noted and explored.

Ključne riječi: ime, nositelj, odredbe, mjesto

Keywords: name, bearer, determinatives, place